

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELİ	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmirmayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'ozdiyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кызы	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayaviddinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynoddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	

IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI

Uzaqov Ortik Shaymardanovich

Qarshi davlat texnika universiteti

“Optik aloqa tizimlari va tarmoqlari” kafedrası dotsenti

Email: uzaqovortiq@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada IT-korxonalarida investitsiya va eksportni rivojlantirish yo'nalishlari keng qamrovli tahlil qilingan. Jahon IT bozori kontekstida mamlakatimiz raqamli iqtisodiyotining holati, IT-Park faoliyati samaradorligi, xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlari va IT-xizmatlar eksportini oshirishning strategik yo'nalishlari ilmiy asosda tadqiq etilgan. Maqolada SWOT tahlili, qiyosiy jadvallar va statistik ma'lumotlar asosida mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishning amaliy tavsiyalari ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari IT sohasidagi siyosatchilar, tadqiqotchilar va korxona rahbarlari uchun muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: IT-korxona, investitsiya, eksport, raqamli iqtisodiyot, IT-Park, outsourcing, venchur kapital, SWOT tahlili, startap ekotizimi, innovatsiya klasteri.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the directions for developing investment and export activities in IT companies. Within the context of the global IT market, the study examines the state of the national digital economy, the effectiveness of IT Park activities, mechanisms for attracting foreign investment, and strategic directions for increasing IT services exports. Based on SWOT analysis, comparative tables, and statistical data, existing problems were identified and practical recommendations for addressing them were developed. The research findings have significant practical implications for IT policymakers, researchers, and company managers.

Keywords: IT company, investment, export, digital economy, IT Park, outsourcing, venture capital, SWOT analysis, startup ecosystem, innovation cluster.

Аннотация. В данной статье проведён комплексный анализ направлений развития инвестиций и экспорта в IT-компаниях. В контексте мирового рынка информационных технологий научно исследованы состояние цифровой экономики страны, эффективность деятельности IT-Park, механизмы привлечения иностранных инвестиций и стратегические направления увеличения экспорта IT-услуг. На основе SWOT-анализа, сравнительных таблиц и статистических данных выявлены существующие проблемы и разработаны практические рекомендации по их устранению. Результаты исследования имеют важное практическое значение для политиков в сфере IT, исследователей и руководителей предприятий.

Ключевые слова: IT-компания, инвестиции, экспорт, цифровая экономика, IT-Park, аутсорсинг, венчурный капитал, SWOT-анализ, стартап-экосистема, инновационный кластер.

KIRISH

XXI asrda axborot texnologiyalari global iqtisodiy tizimning mustahkam poydevorini tashkil etib, turli sohalarida inqilobiy o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Jahon iqtisodiyot forumining hisobotiga ko'ra, 2030-yilga kelib raqamli iqtisodiyot jahon YalMning 25–30 foizini tashkil etishi bashorat qilinmoqda. Bu esa rivojlanayotgan mamlakatlar, xususan O'zbekiston uchun beqiyos imkoniyatlarni ochib bermoqda.

O'zbekiston Respublikasi 2017-yildan boshlab raqamli iqtisodiyot sohasida tub islohotlarni amalga oshirib kelmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, IT-Park tizimini yaratish va IT ta'limni rivojlantirish dasturlari IT sektorida yangi sifat o'zgarishlarini vujudga keltirdi. Mamlakat IT-xizmatlari eksporti 2018-yildagi 45 million dollardan 2023-yilga kelib 312 million dollarga yetdi, ya'ni 7 yilda 6,9 marta o'sish kuzatildi.

Shu bilan birga, IT-korxonalarda xorijiy investitsiyalar hajmini oshirish, eksport geografiasini kengaytirish va raqobatbardosh mahsulotlar yaratish masalalarida hal etilmagan muammolar mavjud.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-fevraldagi "Raqamlashtirish sohasida malakali mutaxassislar tayyorlash faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-51-son¹ qarori ijrosini ta'minlash, shuningdek, yoshlarni IT-xizmatlar eksporti sohasida talab yuqori bo'lgan zamonaviy kasblarga tayyorlovchi nodavlat ta'lim tashkilotlarini qo'llab-quvvatlash ishlarini tashkil etish maqsadida 2024-yil 1-martdan boshlab nodavlat ta'lim tashkilotlariga bitiruvchisi IT-xizmatlarni eksport qiluvchi tashkilotga ishga joylashganda bazaviy hisoblash miqdorining 75 baravarigacha, nogironligi bo'lgan yosh bitiruvchisi bunday tashkilotga ishga joylashgan hollarda esa 105 baravarigacha bir martalik subsidiya ajratish tizimini nazarda tutuvchi dastur joriy etildi hamda ustuvor vazifalar va imtiyozlar belgilandi [1, 2, 3].

Iqtisodiy informatika va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari sohasidagi taniqli olimlar, xususan, S.S. G'ulomov tadqiqotlari milliy iqtisodiyotning turli sohalarida AKTdan foydalanish va joriy etish samaradorligini oshirish masalalariga bag'ishlangan.

Karimov A.B., Yusupov D.R., Hasanov F.T., B.A. Begalovning ilmiy ishlarida AKTning shakllanib borishi, uning texnologik asoslari, jahonda va O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning shakllanishi, korxonalarda AKT joriy etish masalalari hamda Sh.G'. Odilov tomonidan kompaniya logistik jarayonlarini AKT asosida takomillashtirish bo'yicha yondashuvlar va takliflar berilgan [4, 5].

TASQIQOT METODOLOGIYASI

IT sektori uchun xorijiy investitsiya jalb etish va eksport imkoniyatlarining integrallashgan SWOT tahlili o'tkazilgan hamda mintaqaviy raqobatchilar bilan qiyosiy tahlil amalga oshirilgan va 2030-yilgacha bo'lgan strategik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

IT-sektorning so'nggi uch yildagi rivojlanish dinamikasini quyidagi jadval orqali ko'rish mumkin (1-jadval):

1-jadval. O'zbekiston IT sektorining asosiy ko'rsatkichlari (2021-2023)²

Ko'rsatkich	2021-yil	2022-yil	2023-yil
IT-korxonalar soni	1620	2180	2950
IT-xizmatlar eksporti (mln. USD)	148	215	312
IT-park rezidenlar soni	312	489	742
IT sektorida bandlar (ming nafar)	28,0	42,0	61,0
IT-sektoriga investitsiyalar (mln. USD)	210	345	520
YalIM dagi IT ulushi (%)	1,8	2,4	3,1

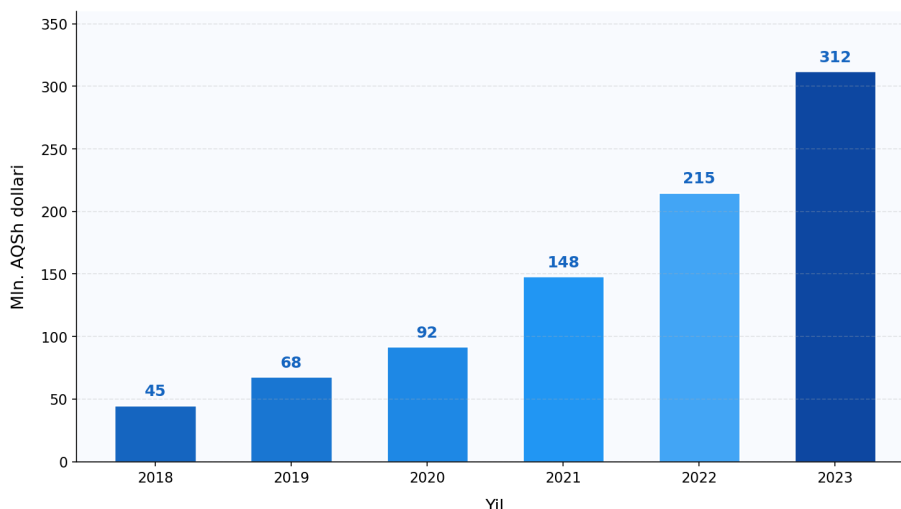
IT-korxonalar soni 2021-yildan 2023-yilga kelib 82% ga oshgan, eksport esa 111% o'sgan. Ayniqsa, YalIMdagi IT ulushining 1,8% dan 3,1% ga ko'tarilishi mamlakatimiz iqtisodiyotida soha ahamiyatining keskin oshayotganini ko'rsatadi.

IT-Park rezidentlari soni uch yillik davrda 2,4 marta ko'paydi. Bu ko'rsatkich soliq imtiyozlari va infratuzilma qo'llab-quvvatlanishining samarali ishlayotganini tasdiqlamoqda. Xodimlar soni 28 mingdan 61 mingga oshishi esa ish o'rinlari shakllanishida sohaning muhim rol o'ynayotganini bildiradi (1-rasm).

1 <https://www.lex.uz/uz/docs/-6786586>

2 Manba: muallif ishlanmasi

1-chizma. O'zbekiston IT-xizmatlari eksporti hajmi (2018-2023)

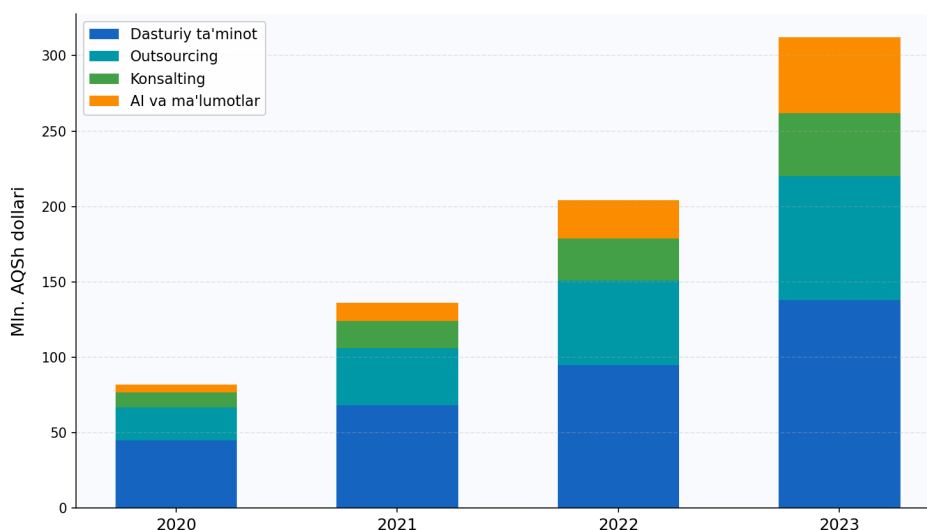

1-rasm. O'zbekiston IT-xizmatlari eksporti hajmi (2018-2023-yillar, mln. AQSh dollari)³

O'zbekistonda IT-Park 2019-yilda tashkil etilgan bo'lib, hozirda rezidentlariga quyidagi imtiyozlar taqdim etiladi: barcha soliqlardan 7-yil muddatga ozod etilish, bojxona to'lovlari uchun maxsus rejim, IT xodimlariga pensiya ajratmalaridan imtiyoz.

IT-Park orqali jalb qilingan xorijiy investitsiyalar 2023-yilda 145 million dollarni tashkil etdi. Rezidentlarning 68% eksport yo'nalishida ishlaydi. Bu ko'rsatkich IT-Parkning faqat mahalliy bozor uchun emas, balki global raqobat uchun platforma bo'layotganini ko'rsatadi (2-rasm).

5-chizma. IT Park rezidentlari faoliyati yo'nalishlari bo'yicha daromad (mln. USD)

2-rasm. IT-Park rezidentlari faoliyati yo'nalishlari bo'yicha daromad (mln. AQSH dollari)⁴

IT sektoriga investitsiya jalb etishda bir necha tarkibiy omillar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Iqtisodiy omillar jumlasiga soliq va bojxona siyosati, ish kuchi narxi, raqobatbardosh muhit kiradi. Institutsional omillar sifatida huquqiy kafolatlar, mulk huquqi himoyasi, sud tizimining samaradorligini ko'rsatish mumkin.

Infratuzilma omillari: internet tezligi va qamrovi, elektr ta'minoti barqarorligi, biznes-inkubatorlar mavjudligi hamda investorlar uchun muhim ahamiyatga ega. Malakali kadrlar mavjudligi esa ko'pincha investorlar uchun eng asosiy mezon bo'lib xizmat qiladi.

Mahalliy investitsiyalar (38%) va xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar (32%) birgalikda umumiy investitsiyalarning 70% ni tashkil etadi. Venture kapital ulushi (15%) nisbatan past bo'lib, bu sohadagi bozor salohiyatining to'liq ishga solinmaganligini ko'rsatadi.

3 Manba: muallif ishlanmasi

4 Manba: muallif ishlanmasi

O'zbekistonning IT sohada mintaqadagi o'rnini to'g'ri baholash uchun qo'shni mamlakatlar bilan qiyosiy tahlil o'tkazish zarur. Quyidagi jadvalda O'zbekiston, Qozog'iston, Hindiston va Ukraina bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar taqqoslangan (2-jadval):

2-jadval. IT-sektorda investitsiya jalb qilish omillarining mamlakatlar bo'yicha taqqoslama tahlili⁵

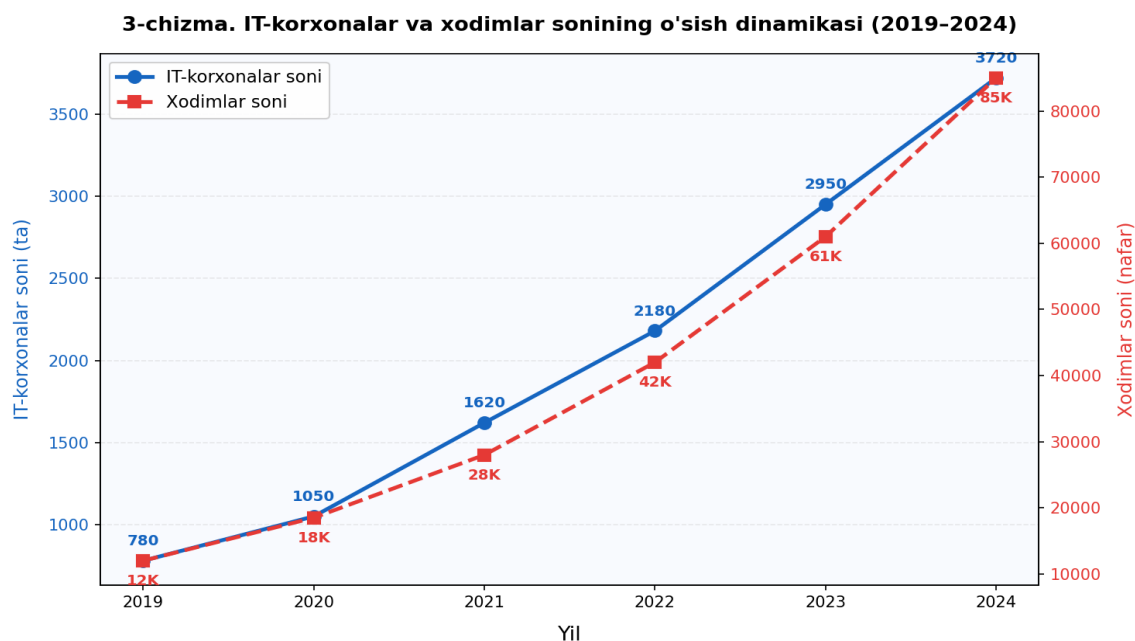
Mezon	O'zbekiston	Qozog'iston	Hindiston	Ukraina
Soliq imtiyozlari (yil)	7 yil	10 yil	3 yil	5 yil
O'rtacha IT ish haqi	800-1500	1200-2200	600-1800	1000-2500
IT mutaxassislar soni	61	85	4500	200
Internet tezligi (M/b)	28,5	42,0	51,2	68,3
Biznes ochish vaqti	3	5	18	24

O'zbekiston bir qator ko'rsatkichlarda aniq raqobatdosh ustunliklarga ega. Ayniqsa, biznes ochish vaqtining qisqaligi (3 kun) va soliq imtiyozlari katta afzallik hisoblanadi. Biroq IT mutaxassislar soni va internet tezligi bo'yicha rivojlantirish imkoniyatlari mavjud.

Qozog'iston IT sektori rivojlanishida "Astana Hub" texnologiya parki muhim rol o'ynamoqda. Ukraina esa urushga qadar Sharqiy Yevropaning eng yirik IT-eksportchi mamlakatlaridan biri edi. Bu mamlakatlar tajribasi O'zbekiston uchun foydali saboqlar manbai bo'la oladi.

So'nggi yillarda O'zbekiston IT sektoriga xorijiy investitsiyalarning o'sishi barqaror xarakter kasb etmoqda. 2020-yilda 78 million dollar bo'lgan xorijiy investitsiyalar 2023-yilda 167 million dollarga yetdi. Asosiy investorlar orasida AQSh (28%), Janubiy Koreya (22%), Yevropa Ittifoqi (18%) va Xitoy (16%) kompaniyalari yetakchilik qilmoqda.

IT-korxonalar va xodimlar sonining o'sish dinamikasi quyidagi chizmada keltirilgan (3-rasm).

3-rasm. IT-korxonalar va xodimlar sonining o'sish dinamikasi (2019-2024 yy.)⁶

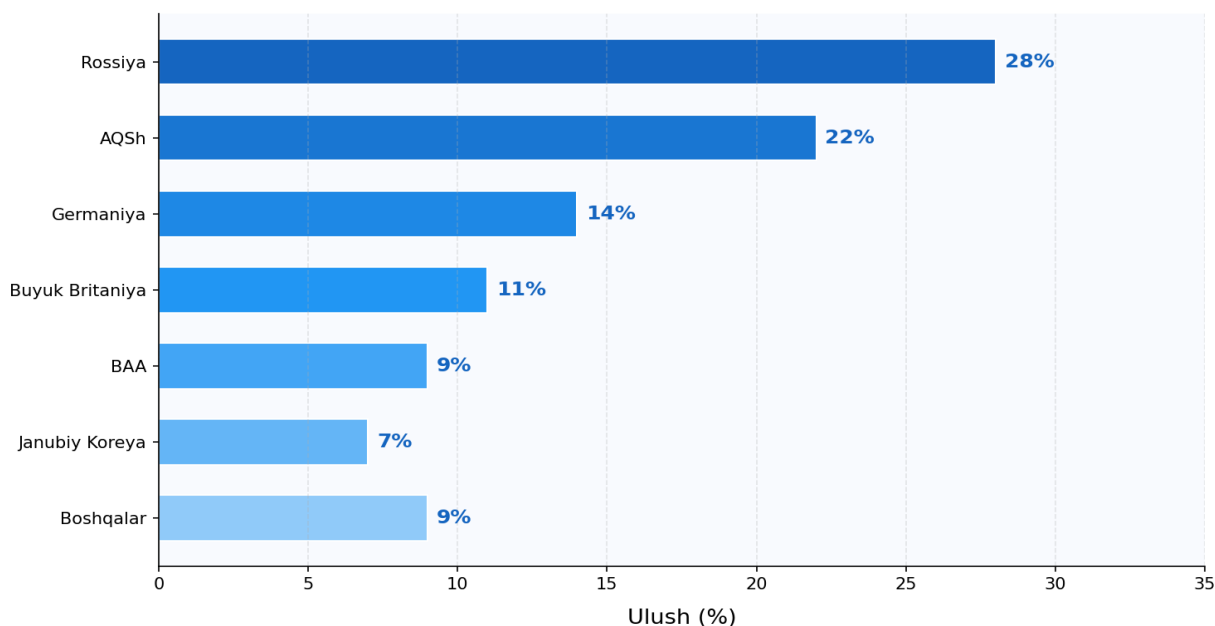
2021-yildan keyin o'sish sur'atlarining sezilarli tezlashuvi kuzatilmoqda, bu global IT talabining oshishi va mamlakatda amalga oshirilgan islohotlar bilan bog'liqdir.

O'zbekiston IT-xizmatlar eksportining geografik taqsimoti hali ham nisbatan tor doirada qolmoqda. Rossiya bozori yetakchi o'rinni (28%) egallasa-da, bu vaziyat geosiyosiy xavflarni oshiradi. Diversifikatsiya — AQSh, G'arbiy Yevropa va Janubi-Sharqiy Osiyo bozorlariga chiqish — strategik zarurat sifatida ko'tarilmoqda (4-rasm).

⁵ Manba: muallif ishlanmasi

⁶ Manba: muallif ishlanmasi

4-chizma. IT-xizmatlar eksportining geografik taqsimoti (2023-yil)

4-rasm. IT-xizmatlar eksportining geografik taqsimoti (2023-yil)⁷

O'zbekiston IT eksportining 67% faqat uchta bozorga (Rossiya, AQSh, Germaniya) hissasiga to'g'ri kelmoqda. Bu konsentratsiya xavfini kamaytirish va yangi bozorlar — BAA, Janubiy Koreya, Skandinaviya mamlakatlariga kirish strategik ahamiyat kasb etadi.

Mavjud yo'nalishlar bo'yicha quyidagi tasnif taklif etiladi: dasturiy ta'minot ishlab chiqish (44%), outsourcing xizmatlari (26%), IT-konsalting (13%), AI va ma'lumotlar tahlili (16%). AI yo'nalishida o'sish eng tez sur'atlarda kuzatilmoqda.

Outsourcing — IT-xizmatlar eksportining asosiy shakllaridan biri. O'zbekiston geografik jihatdan Yevropa va Osiyo bozorlari o'rtasida joylashganligi, nisbatan past narxlar va yosh kadrlar bazasiga egaligi outsourcing segmentida kuchli raqobatdosh bo'lish imkonini beradi.

Outsourcing bozorida muvaffaqiyat qozongan mahalliy kompaniyalar tajribasi shuni ko'rsatadiki, uzoq muddatli shartnomalar va loyiha asosida ishlash orasida muvozanat saqlash muhim. Shu bilan birga, yuqori qo'shimcha qiymatli xizmatlarga (IT-audit, kiberxavfsizlik, bulutli arxitektura) o'tish mahalliy kompaniyalar daromadini sezilarli oshirishi mumkin.

Sun'iy intellekt, blockchain, IoT va kiberxavfsizlik yo'nalishlarida global talab yildan-yilga oshib bormoqda. O'zbekiston yosh dasturchilari ushbu texnologiyalar bo'yicha yuqori kompetensiyani nisbatan tez egallashi mumkin. 2023-yilgi so'rovnoma ma'lumotlariga ko'ra, IT-Park rezidentlarining 34% SI va ML yo'nalishida ishlashga o'tishni rejalashtirmoqda.

Blockchain texnologiyalari moliya, logistika va davlat xizmatlarida keng qo'llanila boshlandi. O'zbekistonda esa blockchain bo'yicha to'liq xizmat ko'rsata oluvchi kompaniyalar soni hozircha 20 dan oshmaydi. Bu bo'shliq kelajakdagi eksport imkoniyati sifatida strategik to'ldirilishi zarur.

IT-korxonalarda investitsiya va eksportni rivojlantirishning kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari va tahdidlari quyidagi SWOT tahlili orqali tizimli baholanadi (3-jadval):

3-jadval. O'zbekiston IT sektori SWOT tahlili⁸

KUCHLI TOMONLAR (Strengths)	ZAIF TOMONLAR (Weaknesses)
- Yosh va ko'p sonli aholi (30 yoshgacha 60%) - Davlat tomonidan kuchli qo'llab-quvvatlash - IT-Park soliq imtiyozlari (7 yil) - Nisbatan past ish haqi (raqobatbardosh narx) - Geosiyosiy qulay joylashuv (MDH + Osiyo + Yevropa) - Yuqori o'sish sur'atlari	- Ingliz tili bilimi past darajada - Xalqaro sertifikatga yetarli emas - Marketing va brendlash zaifligi - Keng polosali internet qamrovi past - Venture kapital bozori rivojlanmagan - Akademik ta'lim va amaliyot o'rtasidagi farq

⁷ Manba: muallif ishlanmasi

⁸ Manba: muallif ishlanmasi

IMKONIYATLAR (Opportunities)	TAHDIDLAR (Threats)
- Jahon IT bozorining yillik 8-10% o'sishi - Nearshore outsourcing talabining ortishi - Yevropaning sharqiy muqobil izlashi - AI va ML ga global talab - Raqamli davlat xizmatlari kengayishi - MDH mamlakatlarida raqamlashtirish jarayoni	- Mintaqadagi raqobat kuchayishi (Gruziya, Armaniston) - "Miya qochishi" (Brain drain) xavfi - Valyuta kursi nobarqarorligi - Kiberxavfsizlik tahdidlari ortishi - Geosiyosiy beqarorlik ta'siri - Global iqtisodiy inqirozlar

SWOT tahlili natijalariga ko'ra, O'zbekiston IT sektori uchun eng muhim strategik yo'nalish — kuchli tomonlarga tayanib, imkoniyatlardan foydalanish. Xususan, yosh va ko'p sonli aholi resursi, davlat qo'llab-quvvatlashi va qulay soliq muhitini raqamlashtirish talabining o'sishi hamda nearshore outsourcing imkoniyatlari bilan birga qo'llash maksimal ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Tadqiqot natijalari va xalqaro tajriba asosida IT-korxonalarda investitsiya va eksportni rivojlantirish uchun quyidagi strategik tavsiyalar ishlab chiqildi (4-jadval):

4-jadval. IT-korxonalarda investitsiya va eksportni rivojlantirishning strategik tavsiyalari⁹

№	Yo'nalish	Tavsiya	Kutilayotgan natija
1	Ta'lim islohoti	IT ta'lim dasturlarini ISTE va IEEE standartlariga moslashtirish, ingliz tili va amaliy loyihalar ulushini oshirish	2030 yilga kelib 150 ming malakali mutaxassis tayyorlash
2	Moliyaviy mexanizmlar	IT startaplari uchun davlat venture fondi tashkil etish, eksport kreditlari kafolat tizimini joriy etish	Yillik 500+ yangi startap, eksport 2 barobarga o'sish
3	Marketing va brending	"IT Uzbekistan" yagona milliy brend yaratish, xalqaro IT ko'rgazmalarida ishtirokini kuchaytirish	Xorijiy buyurtmalar 40% ortishi
4	Infratuzilma	Infratuzilmani kengaytirish, 1 G/b optik tarmoqni butun mamlakatga yoyish	Mintaqaviy IT klasterlar shakllanishi
5	Huquqiy muhit	Data protection va IP rights qonunchiligini xalqaro standartlarga keltirish, ERI qamrovini kengaytirish	Investitsiya ishonchi 30% oshishi

Jadvalda keltirilgan tavsiyalar kompleks tarzda amalga oshirilgandagina kutilayotgan natijalarga erishish mumkin.

Xorijiy universitetlar va IT kompaniyalari bilan birgalikdagi ta'lim dasturlari ishlab chiqish, xalqaro sertifikatlash yo'nalishlari bo'yicha moliyalashtirish mexanizmlari yaratish va boot camp formatidagi intensiv tayyorlov kurslarini kengaytirish ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilanadi. Bu choralar 2030-yilga kelib 150 ming malakali IT mutaxassisni tayyorlash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston IT-korxonalarda investitsiya va eksportni rivojlantirishning zamonaviy holati, muammolari va strategik yo'nalishlari keng qamrovli tahlil etildi. Tadqiqotning asosiy natijalari quyidagilardan iborat:

O'zbekiston IT sektori 2018–2023-yillarda barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etdi: eksport 6,9 marta, korxonalar soni 3,8 marta, xodimlar soni 5,1 marta o'sdi.

Investitsiya jalb etishda asosiy raqobatdosh ustunliklar — soliq imtiyozlari, yosh aholi resursi va qulay biznes muhiti — to'liq ishga solinmagan. Xususan, venture kapital ulushi (15%) va xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar hajmi kengaytirish salohiyatini saqlamoqda.

SWOT tahlili ko'rsatdiki, asosiy strategik yo'nalish — yosh va ko'p sonli aholi resursini, davlat imtiyozlarini va global IT talabining o'sishini birlashtirib, nearshore outsourcing va SI/ML yo'nalishlarida tez sifatli o'sishni ta'minlash hisoblanadi.

Kadrlar muammosi barcha boshqa muammolarga qaraganda birlamchi hal etilishi zarur. Chunki inson kapitali IT sektorida asosiy ishlab chiqarish resursi hisoblanadi. Ushbu tavsiyalarning izchil amalga oshirilishi IT-korxonalar sonini 2030-yilga kelib 10 mingga, eksport esa 5 mlrd dollariga yetishiga zamin yaratishi mumkin.

9 Manba: muallif ishlanmasi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2023. - Geneva: WEF, 2023. - 302 p.
2. O'zbekiston Respublikasi ATKVR. IT sohasining 2023-yilgi statistik to'plami. - T., 2024. - 112 b.
3. Karimov A.B., Yusupov D.R. IT-sektorida xorijiy investitsiyalarni jalb etishning iqtisodiy mexanizmlari. - T.: "Iqtisodiyot va moliya", 2023, 15(2), 45-58b.
4. Hasanov F.T. O'zbekiston IT-Park: rivojlanish tendensiyalari va istiqbollar. - T.: "Innovatsion iqtisodiyot", 2022, 8(1), 12-24 b.
5. McKinsey Global Institute. The State of Global IT Outsourcing 2023. - New York: McKinsey, 2023. - 85 p.
6. O'zbekiston IT Park. 2023-yilgi yillik hisobot. - T., 2024. - 98 b.
7. Iqtisodiyotni raqamlashtirishda trend mezonidan foydalanishning nazariy asoslari. A.A. Abduvaliyev, J.T. Sunatov - Экономика и социум, 69-73 b.
8. UNCTAD. Digital Economy Report 2023. - Geneva: United Nations, 2023. - 215 p.
9. Raximova G.S. Raqamli iqtisodiyotda outsourcing xizmatlarini rivojlantirish muammolari. - T.: "Bozor, pul va kredit", 2023, 18(3), 89-101 b.
10. World Bank. Doing Business 2023: Comparing Business Regulation in 190 Economies. - Washington: World Bank, 2023. - 120 p.

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100